

O'ZBEK ZAMONAVIY ESTRADA MUSIQASIDA MILLIYLIK VA ZAMONAVIYLIK UYG'UNLIGI MUAMMOSI (XXI ASR YOSHLARI NIGOHIDA)

M.Inomjonova¹

1. Farg'ona davlat universiteti pedagogika psixologiya va san'atshunoslik fakulteti musiqiy ta'lim va sah'at yo'nalishi II-kurs magistri

Mas'ul muallif: Inomjonova

Moxlaroy, Farg'ona davlat universiteti pedagogika psixologiya va san'atshunoslik fakulteti musiqiy ta'lim va sah'at yo'nalishi II-kurs magistri.

Received: 01 Oktabr 2026

Accepted: 06 Oktabr 2026

Published: 11 Oktabr 2026

Copyright: © 2026 by the author(s). Licensee Musiqi pedagogikasi. Madaniyat. Etnografiya. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC-BY-4.0) license.

Iqtibos uchun: Inomjonova, M. O'ZBEK ZAMONAVIY ESTRADA MUSIQASIDA MILLIYLIK VA ZAMONAVIYLIK UYG'UNLIGI MUAMMOSI (XXI ASR YOSHLARI NIGOHIDA) / M. Inomjonova // Musiqi pedagogikasi. Madaniyat. Etnografiya. — 2026. — T. 2, № 1. — B. 30–32.

Annotatsiya. Maqolada XXI asrda o'zbek zamonaviy estrada musiqasida milliylik va zamonaviylik uyg'unligi muammosi yoshlar nigohida kompleks tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida estrada san'atining tarixiy rivojlanish bosqichlari, globallashuv va raqamli texnologiyalar ta'sirida milliy an'analarning transformatsiyasi, yoshlarning estetik qarashlari va musiqiy afzalliklari o'rganiladi. Milliy musiqiy merosning zamonaviy janrlar bilan sintezi jarayonidagi muammolar va istiqbollar belgilanadi. Maqolada sotsiologik kuzatuvlar va nazariy tahlil asosida uyg'unlikning optimal modellari taklif etiladi.

Kalit so'zlar: o'zbek estrada musiqasi, milliylik, zamonaviylik, uyg'unlik, yoshlar madaniyati, globallashuv, estetik did, etno-pop, raqamli platformalar.

ПРОБЛЕМА СОЧЕТАНИЯ НАЦИОНАЛЬНОСТИ И СОВРЕМЕННОСТИ В УЗБЕКСКОЙ СОВРЕМЕННОЙ ЭСТРАДНОЙ МУЗЫКЕ (В ВОСПРИЯТИИ МОЛОДЁЖИ XXI ВЕКА)

Аннотация. В статье комплексно анализируется проблема гармонии национального и современного в узбекской современной эстрадной музыке XXI века с точки зрения молодёжи. Рассматриваются исторические этапы развития эстрады, трансформация национальных традиций под влиянием глобализации и цифровых технологий, эстетические предпочтения молодёжи. Определяются проблемы и перспективы синтеза национального музыкального наследия с современными жанрами.

Ключевые слова: узбекская эстрадная музыка, национальность, современность, гармония, молодежная культура, глобализация, эстетический вкус, этно-поп, цифровые платформы.

THE PROBLEM OF HARMONIZING NATIONAL IDENTITY AND MODERNITY IN UZBEK CONTEMPORARY POP MUSIC (FROM THE PERSPECTIVE OF 21ST-CENTURY YOUTH)

Abstract. This article provides a comprehensive analysis of the harmony between national identity and modernity in contemporary Uzbek pop music of the 21st century from the perspective of young people. It examines the historical stages of the development of Uzbek pop music, the transformation of national traditions under the influence of globalization and digital technologies, and the aesthetic preferences of the younger generation. The study identifies the challenges and prospects of synthesizing national musical heritage with contemporary musical genres.

Keywords: uzbek estrada music, nationality, modernity, harmony, youth culture, globalization, aesthetic taste, ethno-pop, digital platforms.

Kirish.XXI asrda globallashuv jarayonlari, raqamli texnologiyalarning keng tarqalishi va xalqaro madaniy aloqalarning jadallashuvi musiqi san'atining rivojlanish yo'nalishlariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, zamonaviy estrada musiqasi yoshlarning estetik qarashlari, musiqiy didi, dunyoqarashi va madaniy o'zligini anglashiga ta'sir etuvchi muhim omillardan biriga aylangan. Bugungi kunda musiqiy asarlarning yaratilishi, ijro etilishi va ommalashuvi internet platformalari, ijtimoiy tarmoqlar hamda raqamli audio texnologiyalar bilan chambarchas bog'liq. Bunday sharoitda o'zbek zamonaviy estrada musiqasida milliylik va zamonaviylik o'rtasidagi munosabatni o'rganish, ularning o'zaro uyg'unlashuv xususiyatlarini aniqlash hamda yoshlar nigohida ushbu jarayonning mazmunini tahlil qilish dolzarb ilmiy masalalardan biri hisoblanadi.

Milliylik musiqi san'atida xalqning tarixiy xotirasi, madaniy merosi, an'anaviy ohanglari, milliy cholg'ulari, ijro uslublari, til xususiyatlari va ma'naviy qadriyatlarining namoyon bo'lishi orqali ifodalanadi. Zamonaviylik esa yangi musiqiy yo'nalishlar, innovatsion ijro usullari, elektron tovushlar, zamonaviy aranjirovkalar, klip yaratish texnologiyalari va xalqaro musiqiy tendensiyalarning o'zlashtirilishida ko'zga tashlanadi. Ushbu ikki yo'nalish bir-biriga qarama-qarshi tushunchalar bo'lishi shart emas. Aksincha, ular ijodiy jihatdan to'g'ri uyg'unlashtirilganda milliy musiqaning ifoda imkoniyatlarini kengaytirishi, uning zamonaviy auditoriyaga yetib borishini osonlashtirishi va milliy madaniy o'ziga xoslikni yangi shakllarda namoyon etishi mumkin. Biroq bu jarayonda

milliy musiqaning mazmuni va badiiy xususiyatlarini saqlash bilan zamonaviy musiqiy talablarni hisobga olish o'rtasida muayyan muvozanatni ta'minlash zarur.

O'zbek estrada musiqasi o'z taraqqiyoti davomida an'anaviy xalq musiqasi, maqom san'ati, milliy ijrochilik tajribasi va zamonaviy ommabop musiqiy yo'nalishlar ta'sirida rivojlanib kelmoqda. Milliy kuy ohanglari, o'zbek tilidagi she'riy matnlar, doira, dutor, tanbur va boshqa cholg'ularning zamonaviy aranjirovkalar bilan uyg'unlashuvi estrada san'atining o'ziga xos jihatlarini shakllantiradi. Shu bilan birga, pop, rok, rep, elektron musika va boshqa xalqaro yo'nalishlarning kirib kelishi ijodkorlar oldiga yangi badiiy vazifalarni qo'ymoqda. Bunda asosiy masala xorijiy musiqiy tajribalarni shunchaki takrorlash emas, balki ularni milliy badiiy tafakkur, til va madaniy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirib, o'ziga xos ijodiy mahsulot yaratishdan iboratdir.

Mazkur masalaning muhim jihatlaridan biri XXI asr yoshlarining musiqiy didi va milliy madaniyatga munosabatidir. Bugungi yoshlar turli mamlakatlarning musiqiy mahsulotlarini qisqa vaqt ichida tinglash, taqqoslash va baholash imkoniyatiga ega. Raqamli platformalar orqali tarqaladigan musiqiy tendensiyalar ularning estetik tanlovi, ijrochilar haqidagi tasavvurlari va musiqiy qadriyatlarni qabul qilishiga ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli yoshlarning o'zbek zamonaviy estrada musiqasida milliylikni qanday anglashlari, qaysi musiqiy elementlarni milliy o'zlikning belgisi sifatida qabul qilishlari va zamonaviy uslublar bilan uyg'unlashuvga qanday munosabat bildirishlarini o'rganish muhimdir. Bunda yoshlarni yagona qarashga ega guruh sifatida talqin qilmasdan, ularning musiqiy qiziqishlari, madaniy tajribasi va individual estetik mezonlari turlicha bo'lishi mumkinligini hisobga olish lozim.

O'zbek zamonaviy estrada musiqasida milliylik va zamonaviylik uyg'unligi bir qator badiiy va ijtimoiy-madaniy muammolar bilan ham bog'liq. Xususan, milliy ohanglarning tijoriy talablar ta'sirida soddalashtirilishi, musiqiy asarlarning tezkor ommalashuvga yo'naltirilishi, qo'shiq matnlarining mazmuniy saviyasi, an'anaviy cholg'ulardan foydalanish xususiyati va milliy ijro uslublarining zamonaviy aranjirovkalarda aks etishi alohida tahlilni talab qiladi. Shuningdek, zamonaviy estrada mahsulotining ommabopligi uning badiiy qiymati yoki milliy madaniyatni ifodalash darajasi bilan har doim ham bir xil bo'lavermaydi. Shu bois musiqiy asarlarni baholashda nafaqat tinglovchilar orasidagi mashhurlik, balki badiiy yaxlitlik, matn mazmuni, ijro mahorati, milliy musiqiy unsurlardan foydalanish va ijodiy yangilik kabi mezonlarga ham e'tibor qaratish zarur.

Ushbu jarayonda ta'lim muassasalari, musiqa pedagoglari, san'atshunoslar va madaniyat sohasi mutaxassislarining o'rni ham muhimdir. Yoshlarning musiqiy savodxonligini oshirish, milliy musiqa merosi haqida bilimlarini kengaytirish va zamonaviy estrada namunalari tanqidiy tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirish ularga turli musiqiy yo'nalishlarni ongli ravishda baholash imkonini beradi. Milliy musiqiy an'analarni zamonaviy ijod bilan bog'liq holda o'rgatish yoshlarning milliy san'atga qiziqishini kuchaytirishi, shu bilan birga, boshqa madaniyatlarga nisbatan ochiq va hurmatli munosabatini rivojlantirishi mumkin. Demak, milliylik va zamonaviylik uyg'unligini o'rganish faqat musiqa san'atining rivojlanish masalasi emas, balki yoshlarning estetik tarbiyasi va madaniy identikligini shakllantirish bilan bog'liq keng qamrovli jarayondir.

XXI asr insoniyat tarixida axborot texnologiyalari, raqamli kommunikatsiyalar va globallashtirish jarayonlari bilan xarakterlanadigan yangi bosqichdir. Bu jarayonlar jamiyat hayotining barcha sohalariga, jumladan, madaniyat va san'atga ham chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Musika san'ati, ayniqsa estrada yo'nalishi, zamonaviy jamiyatda keng omma, xususan yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylangan.

O'zbek zamonaviy estrada musiqasi mustaqillik yillaridan so'ng yangi mazmun va shakl bilan boyib, milliy an'analari va jahon musiqa madaniyati elementlarini uyg'unlashtirgan holda rivojlanmoqda. Bugungi kunda estrada musiqasi nafaqat estetik ehtiyojlarni qondiruvchi vosita, balki ijtimoiy fikrni shakllantiruvchi, ma'naviy qadriyatlarni targ'ib etuvchi muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda.

Mazkur maqolaning dolzarbligi shundaki, u XXI asr yoshlari nigohida o'zbek zamonaviy estrada musiqasida milliylik va zamonaviylik uyg'unligi muammosini ilmiy jihatdan tahlil qilishga qaratilgan. Yoshlar jamiyatning eng faol va dinamik qatlami bo'lib, ularning dunyoqarashi, estetik didi va madaniy afzalliklari ko'p jihatdan musiqa orqali shakllanadi. Shu bois ularning qarashlarini o'rganish sohaning kelajagini belgilashda muhim ahamiyatga ega.

O'zbek estrada musiqasining shakllanishi va rivojlanishi tarixida milliy va zamonaviy elementlarning uyg'unligi doimiy kuzatilgan hodisadir. XX asrning birinchi yarmida xalq san'ati namunalari (lapar, yalla, askiya) sahna talablariga moslashtirilgan. 1950-yillarda esa professional estrada yuzaga keldi.

Botir Zokirov (1936–1985) o'zbek zamonaviy professional estrada qo'shiqchiligidan asoschisi sifatida e'tirof etiladi. U 1957-yilda Moskvada bo'lib o'tgan Xalqaro yoshlar va talabalar festivalida “Arab tangosi”ni ijro etib, katta shuhrat qozondi. Botir Zokirov Sharq folklori (arab, hind, eron, suriya qo'shiqlari)ni zamonaviy estrada uslubi bilan uyg'unlashtirib, milliy estrada asosini yaratdi. Uning ijodida “Maftun bo'ldim”, “Ra'no”, “Gazli”, “Majnun monologi” kabi asarlar yuksak badiiy darajaga ko'tarildi. 1972-yilda u Toshkent myuzik-xollini tashkil etdi va “Yalla” ansamblining shakllanishiga hissa qo'shdi.

Mustaqillik davrida (1991-yildan) milliy qayta tiklash jarayoni boshlandi. 1996-yilda «O'zbeknavo» gastrol-konsert birlashmasi tashkil etildi. “O'zbekiston - Vatanim manim”, “Sharq taronalari” kabi festivallari milliy kontentni rag'batlantirdi. 2024-yil 18-yanvarda Vazirlar Mahkamasining 32-son qarori bilan Botir Zokirov nomidagi milliy estrada mukofoti ta'sis etildi. 2024-yil may oyida Toshkentda uning haykali ochildi, 2025-yilda memorial muzey va xalqaro tanlov rejalashtirildi. Bu chora-tadbirlar milliylikni saqlash va rivojlantirishga qaratilgan davlat siyosatining yorqin ifodasidir.

Nazariy jihatdan milliylik va zamonaviylik uyg'unligi madaniyatshunoslikda “an'ana va innovatsiya”, “lokal va global” dialektikasi doirasida ko'rib chiqiladi. O'zbek estradasida bu uyg'unlik milliy musiqiy tilning zamonaviy ifoda

vositalari bilan sintezi sifatida namoyon bo'ladi.

XXI asrda o'zbek estrada musiqasi janrlar xilma-xilligi bilan ajralib turadi. An'anaviy pop va lirik qo'shiqlar bilan bir qatorda hip-hop, rap, elektron musiqi, R&B, etno-pop yo'nalishlari keng tarqaldi. Yosh ijrochilar milliy melodiylar, maqom intonatsiyalari, doira, nay, tanbur kabi an'anaviy cholg'ularning tembrlarini zamonaviy bitlar, sintezatorlar va elektron aranjirovkalar bilan uyg'unlashtirmoqda.

Raqamli platformalar (YouTube, Instagram, TikTok, Spotify) estrada musiqasining tarqalish va iste'mol qilish usullarini tubdan o'zgartirdi. Klip estetikasi, vizual obraz va qisqa formatdagi kontent muhim ahamiyat kasb etdi. Bu jarayon milliy elementlarning tezkor ravishda ommalashishiga imkon berdi, ammo ayni paytda standartlashuv xavfini ham kuchaytirdi.

Globallashuv sharoitida milliylikni saqlash muammosi yanada dolzarblashdi. Bir tomondan, jahon musiqi tendensiyalari kuchli ta'sir ko'rsatmoqda. Ikkinchi tomondan, “milliy estrada” konsepsiyasi davlat madaniyat siyosatining muhim qismiga aylandi. Muvaffaqiyatli misollar sifatida Sevara Nazarning xalqaro loyihalari, etno-pop yo'nalishidagi eksperimentlar va milliy motivlarni saqlagan holda global saundga moslashtirilgan asarlarni keltirish mumkin.

Biroq muammolar ham mavjud. Ayrim hollarda milliy elementlar faqat tashqi “bezak” sifatida qo'llaniladi, chuqur badiiy sintez yetishmaydi. Plagiat va standartlashuv holatlari uchraydi. Tijoriy bosim ijodiy izlanishni cheklaydi. Shu bois sifatli va originallikka asoslangan uyg'unlikni ta'minlash dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda. Yoshlar madaniyati va musiqi o'rtasidagi bog'liqlik XXI asrda juda chuqur xarakterga ega. Yoshlar musiqani nafaqat eshitish, balki hissiy, vizual va ijtimoiy tajriba sifatida qabul qiladi. Ularning estetik qarashlarida ritm, aranjirovka, ijrochi obrazi va klip estetikasi ustunlik qiladi. Shu bilan birga, milliy elementlar mavjudligi asarning “o'zbekcha”ligini belgilaydi va milliy g'ururni uyg'otadi.

Kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, yoshlar milliy melodiylarni zamonaviy ritm va aranjirovka bilan uyg'unlashtirgan asarlarni afzal ko'radilar. Agar milliylik yetishmasa, asar global oqimga singib ketadi va o'zbek auditoriyasida uzoq muddat saqlanmaydi. Agar zamonaviylik bo'lmasa, u yoshlarning estetik talablariga javob bermaydi. Shu bois optimal uyg'unlik - milliy mazmunning zamonaviy shaklda, badiiy jihatdan o'ylangan holda ifoda etilishidir.

Estrada musiqasi yoshlarning qadriyatlar tizimiga ham ta'sir qiladi. Milliy mavzudagi qo'shiqlar vatanparvarlik, o'zlikni anglash va madaniy merosga hurmat hissini kuchaytiradi. Zamonaviy shakl esa ularni global madaniyat bilan bog'laydi va zamonaviy turmush tarziga mos keladi. Ikki tomonlama ta'sir mavjud: ijobiy (estetik did, milliy g'urur) va salbiy (sayoz kontent, standartlashuv).

1. An'anaviy musiqiy elementlarni zamonaviy uslublar bilan badiiy jihatdan chuqur integratsiya qilish;
2. Ta'lim tizimida estrada yo'nalishini kuchaytirish (aranjirovka, prodyuserlik, media-mahorat);
3. Sifatli va originallikka asoslangan asarlarni rag'batlantirish;
4. Yoshlarning musiqiy ehtiyojlarini muntazam o'rganib borish;
5. Raqamli platformalarda milliy kontentni ko'paytirish va xalqaro hamkorlikni rivojlantirish.

Xulosa. XXI asrda o'zbek zamonaviy estrada musiqasida milliylik va zamonaviylik uyg'unligi - sohaning strategik rivojlanish yo'nalishi va madaniy o'zlikni saqlashning muhim vositasidir. Yoshlar nigohida bu uyg'unlik estetik, hissiy va madaniy ehtiyojlarni qondiruvchi omil sifatida namoyon bo'ladi.

Tarixiy tajriba (ayniqsa Botir Zokirov merosi) shuni ko'rsatadiki, milliy melodiylarni zamonaviy shaklda taqdim etish muvaffaqiyatli natija beradi. Bugungi kunda raqamli texnologiyalar va globallashuv sharoitida bu uyg'unlikni yanada chuqurlashtirish, sifatini oshirish va yoshlar talablarini hisobga olish lozim.

Faqat milliy o'zlikni saqlagan holda zamonaviy talablarga mos rivojlanish orqali o'zbek estradasi ham mahalliy madaniyatning kuchli tayanchi, ham global musiqi maydonida raqobatbardosh san'at turiga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- [1] Аманова, Н. Жаз ва эстрада музикаси тарихи : ўқув қўлланма / Н. Аманова. – Тошкент : Ўзбекистон давлат консерваторияси, 2021. – 203 б.
- [2] Klenke, K. The Sound State of Uzbekistan: Popular Music and Politics in the Karimov Era / K. Klenke. – London ; New York : Routledge, 2019. – 330 p.
- [3] Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 18.01.2024 йилдаги 32-сон «Ботир Зокиров номидаги миллий эстрада мукофотини таъсис этиш тўғрисида»ги Қарори // lex.uz.
- [4] Ўзбекистон Республикаси Президентининг 28.07.2025 йилдаги ПҚ-231-сон Қарори.
- [5] Юсупов, Л. Джаз в Узбекистане // Советский джаз. – Москва : Советский композитор, 1967.
- [6] Saydaxmedova, U. M. History of Uzbekistan National Pop: Characteristics and Global Appearance // Educator Insights. – 2025. – Vol. 1, No. 3.
- [7] Зиёдов, О. Б. Trends in the Development of Estrada Music Art in Uzbekistan // Web of Humanities. – 2024. – Vol. 2, No. 10. – P. 113–115.
- [8] Абдукадиров, О. М. Миллий эстрада музикаси // Zenodo. – 2023.